

DIN TOPONIMIA SATELOR TURBUȚA, CRIȘENI, GİRCEI

Importanța toponimiei și ca atare necesitatea adunării și interpretării acestui material a fost relevată și cu ocazia celui de al VII-lea Simpozion de onomastică¹ ținut în luna noiembrie 1987 la Cluj-Napoca în cadrul „Zilelor academice“. În cadrul temei de cercetare intitulată „Tezaurul toponimic al României“ se prevede redactarea, sub formă de dicționar al numelor de locuri de pe tot cuprinsul țării; greutatea cea mai mare întâmpinată, în această acțiune, este determinată de dispariția subiecților de anchetă și ca atare a surselor de informare. Noile realități economico-sociale „șterg“ o serie de microtoponime cunoscute și folosite numai de o anumită generație de vorbitori (de obicei cei născuți între 1900—1920). Județul Sălaj beneficiază, așa cum am mai arătat², de o anchetă complexă sub aspect onomastic.

Continuăm, în acest număr, cu prezentarea toponimelor adunate din trei localități *Turbuța* (Sj 149), *Crișeni* (Sj 188) și *Gircei* (Sj 190). Prin notarea și prezentarea microtoponimelor din ultimele două puncte de anchetă se încheagă, într-un tot, valea Zalău — Jibou (prin *Mirșid*), avînd în vedere că din *Mirșid*, *Firminiș*, *Popeni*, *Cuceu toponimele* au fost trecute în revistă în numerele anterioare. Anchetele s-au efectuat în 1978 și 1982. Subiecții cu care s-a discutat au fost următorii³: Aurel Turc (1911), Vasile Zaharia (1920), Aurel Noje (1928) în *Turbuța*; Vasile Jecan (1913), Teodor Filip (1928), Alexe Jecan (1906), Gheorghe Crișan (1902), Gavrilă Fekete (1903), Vasile Crișan (1889) în *Crișeni*; Nicolae Mureșan (1901), Fazakás Ferenc (1912), Gheorghe Stevar (1911), Mihai Teodor (1908), Vasile Iancu în *Gircei*.

Interesante și de un real folos sînt și datele demografice: *Turbuța* — 148 de case, 422 de locuitori; *Crișeni* — 334 de case, 1173 locuitori; în *Gircei* — 433 de case și aproximativ 1000 de locuitori. În această localitate populația este de naționalitate română și maghiară fapt reflectat și în onomastică.

Primele atestări⁴, datează din secolele XIV și începutul secolului următor (*Turbuța* — 1387, *Crișeni* — 1387, *Gircei* 1405).

¹ Aceste simpozioane s-au desfășurat astfel: I—1966, II—1969, III—1972, IV—1975, V—1978, VI—1981, VII—1984, VIII—1987.

² Vezi *Acta MP*, 8, 1984, p. 755—761; 9—1985, p. 745—750; 10, 1986, p. 721—724; 11, 1987; p. 730 și urm.

³ În paranteză este notat anul nașterii.

⁴ Vezi C. Suci, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, București, I și II, 1967—1968.

GLOSARUL NUMELOR DE LOCURI
TURBUȚA (Sj 149)

1. *Bortiu* „e un loc pe *Braniștea de jos*, au fost borte“.
2. *Borzána* „fintină aproape de sat, aici a stat o femeie poreclită *Borzána*“
3. *Brániște* „loc drept lângă apă în hotar cu *Surduc*“
4. *Brániștioára* „loc arabil lângă *Someș*“
5. *Brániștea de sus* „loc lângă *Someș*, loc drept“
6. *Brániștea de jos* „loc arabil pe malul *Someșului*“
7. *Búciumi* „loc neproductiv pe piscuiul dealului“
8. *Cálea tilhárilor* „drum care duce în *Rona* și pe care umblau hoții“
9. *Coástea mérilor* „teren în pantă pe care au fost meri sălbatici“
10. *Coástea Surdúcului* „coaste care separă *Surducu de Turbuța*“
11. *Coástea fugláșului* „loc pustiu folosit ca pășune“
12. *Cólniță* „loc dimbos, e folosit și ca teren arabil și ca pășune“
13. *Ciogáu mánăstirii* „izvor pe locul numit *Mănăstire*“
14. (pe) *Coámă* „o insulă pe râul *Someș*“
15. *Cása Șúranel* „locul unei femei poreclită *Șurána*“
16. *Cólnic* „loc unde îi tăiată pădurea pe coaste e și drum“
17. *Ciúhă* „vîrf de deal cu ciuhă (= sperietoare)“
18. (In) *Deal* „deal înalt“
19. (la) *Dos* „pădure de fag în loc umbros“
20. *Dumbrávă* „pădure de cer și carpăn“
21. *Dumbráviță* „pădure de cer și carpăn e folosită ca și pășune“
22. *Deálu Rómnei* „pămînt arabil pe un deal în hotar cu *Róna*“
23. *Đimbu lui Budii* „locul a fost a unui om poreclit *Budii*“
24. *Đimbu stîjărului* „loc mai înalt pe *Stîjar*“
25. *Dúpă sat* „loc arabil cu porumb, e după sat“
26. *Fugláș* „teren neproductiv pe dealuri“
27. *Fúndu mólului* „loc arător, a fost cu mol, e în hotar cu *Var*“
28. *Fintínele* „loc în hotar cu *Ciogmani*, este un izvor cu apă“
29. *Fintíma Úrgei* „fintină adăpătoare a fost a lui *Úrga*“
30. *Groápa pópii* „loc mai gropos care a fost înainte a bisericii“
31. *Hítúri* „pădure de carpăn pe un loc mai gropos“
32. *Hodobánă* „pădure de corn și un loc pietros“
33. *Iepuríste* „lîngă *Someș* un loc unde au fost iepuri“
34. *Izvóru Vádului* „izvor de apă a ținut de *Var*“
35. *Intre hotáră* „loc unde se mărginește *Turbuța, Rona* și *Ciogmani*“
36. *Lab* „teren arabil și porțiune de pășune“
37. *Leordíșu* „teren de coaste în pantă“
38. (Pe) *Mal* „locul unde este fixat podul peste *Someș*“
39. *Mănăstirea* „loc pe un deal, a fost vechea vatră a satului *Se presupune că a* fost o mănăstire“
40. *Morzóci* „loc cu gropi, folosit pentru vii“
41. *Overțénia* „teren agricol pe deal se cultivă lubere“
42. *Osói* „loc prăpăstios e lîngă deal“
43. *Pascólea* „teren pe deal pe care crește macriș iepuresc“
44. *Pátra* „pășune pe o stîncă“
45. *Picláu* „loc neproductiv pe dealuri pe care sînt și case“
46. *Podiréi* „teren arabil și cimitiru satului. E un pic de platou pe un „deal“
47. *Piscúi* „pășune pe deal e numită și *Ticlu Rómnei*“
48. *Poiét* „pădure plantată cu puieți“
49. *Poiána* „loc înconjurat de pădure“
50. *Prúndu Bartiului* „loc agricol cu prund“
51. *Prúndu Várului* „pe lîngă malul *Someșului* loc arător lîngă *Var*“
52. *Ruáta* „loc înconjurat de două pârâie care se varsă în *Someș*“
53. *Rástócia* „loc lîngă apă înconjurat de izvoare“
54. *Stejárú* „teren pietros, a fost pădure de corni“
55. *Sighialáu* „loc lîngă „*Someș* mîncat de apă“

56. *Stréanda oaei* „pășune de oi“
57. *Stupină* „loc pe deal pe care au fost stupi“
58. *Sub Dumbrăvă* „loc de deal pe care se cultivă ovăz și porumb. E sub *Dumbravă*, care e o pădure“
59. *Scorúș* „pămînt arabil pe care sînt scorușe“
60. *Stîna* „teren arabil, a fost o stîină de deal“
61. *Vărăstina* „loc pe deal, pentru vite“
62. *Vălea mare* „pășune, pe deal, pentru vite“
63. *Vălea Vărăticului* „vale cu apă care vine din *Fúglaș* și se varsă în *Someș*“
64. *Vălea rea* „loc prăpăstios“
65. *Vălea stîjărului* „vale între două dealuri“
66. *Vîrfu deálului* „vîrf de deal folosit ca teren arabil“
67. *Vîrfu dumberăviții* „vîrful dealului *Dumbrăvița*“
68. *Zăpódia* „pămînt agricol e pe un deal și pe o pantă“

CRIȘENI (Sj 188)

1. *(La) Báltă* „a fost baltă, teren de vale“
2. *Bicfoli* „teren de șes, lîngă gară“
3. *Chértiu óii* „teren arător, înainte a fost pădure“
4. *Ciárda* „deal cu vie și teren arător“
5. *Coásta Herecléanului* „pășune pentru vite. E numai gropi“
6. *Crecúța* „punctul de hotar cu *Ortelec*. Este un canton aici, teren agricol“
7. *Délniță* „teren arător pe deal se cultivă și porumb și grîu“
8. *Deálu Cristorului* „pădure de stejar și pășune este în hotar cu *Cristuru*“
9. *Deálu Gîrcéiului* „deal cu vie în hotar cu *Gîrcei*“
10. *Deálu Lúpilei* „pășune care acum ține de *Zalău*“
11. *Fáța óii* „pășune pe un deal“
12. *Fînca* „teren arător este și vie, e pe un deal“
13. *Fundătúra* „loc de vie pe deal în hotar cu *Gîrcei*“
14. *Gliméie* „loc în hotar cu *Mirșidu*“
15. *Goárda* „loc de deal nu prea înalt folosit ca și pășune“
16. *Grádina lui Pólgar (Polgár)* „pămînt arabil a fost a lui *Polgar*“
17. *Intre vâi* „teren de șes e între două vâi cu apă“
18. *Mólurile* „pămînt arabil pe deal, e mlăștinos“
19. *Múzăriște* „loc de vie pe deal“
20. *Nodéiu* „pămînt arător lîngă o pădure de carpăn“
21. *Oáia* „cătun cu 4 case, au stat oieri“
22. *Orășél* „pămînt arător, aici a fost un sat, este drumul care duce la *Moigrad*“
23. *Pămîntu din rít* „teren arabil ca loc drept“
24. *(La) Pășune* „e în hotar cu *Mirșidu*“
25. *Pádúrea Mirșidului* „pădure mai mică în hotar cu *Mirșidu*“
26. *Pocolhédiu* „aici este o baie de lut, e pe un deal mai mic“
27. *Rítu* „loc lîngă *Vălea Miți*, acum aparține de *Zalău*“
28. *Rítu îngredít* „pămînt arabil, loc drept, nu-i mare ca suprafață“
29. *Tábla lui Dêscăș* „pămînt arabil și pomárie. A fost a unui om numit *Descăș*“
30. *Táu* „finaț, e în hotaru satului“
31. *Túlodi* „pămînt arător pe un teren de șes în hotar cu *Zalău*“
32. *Tonéiu* „loc de deal și șes bun de agricultură“
33. *Víile lui Benchío (Benkő)* „vii care au fost a unui om numit *Benkő*“
34. *Víile de la Clopótniță* „vii unde sînt două clopotnițe. E lîngă cimitir“.
35. *Víile Herecléanului* „vii pe deal în hotar cu *Hereclean*“
36. *Vălea Zálăului* „vale cu apă, izvorăște din *Meseș* și se varsă în *Crasna*“

GIRCEI (Sj 190)

1. *Acății mari* „loc pe care au fost salcâmi“
2. *Acății mici* „o tablă mai mică pe care sînt salcâmi“
3. *Băltă* „a fost o baltă, tot aici a fost și halta, e în hotar cu *Mirșidu*“
4. *Băltăcuț* „teren arabil în pantă, e băltoș“
5. *Bărcu* „pădure de frasin“
6. *Bôrșoș domb* „pășune pe deal“ *Borsos domb*
7. *Brizda* „uliță în sat, provine de la numele unui om *Brizd* (*poreclă*)“
8. *Calvária* „vîrf de deal pe care e cimitiru vechi“
9. *Cantariș* „fîntină cu apă bună“
10. *Cărăláb* „teren arabil pe un loc în pantă“
11. *Ciórdá* „loc în pantă folosit și ca teren arabil și ca livadă“
12. *Csikoskert* „loc îngrădit unde stătea cu mînjii“
13. *Cimitiru unгурésc* „cimitir catolic și protestant“
14. *Cinepiște* „loc pe care crește cinepă“
15. *Cléjje* „teren care a fost al bisericii“
16. *Coásta Căuácului* „coastă de deal“, aici a stat un fierar“
17. *Corlátu* „pășune pe un loc de pantă“
18. *Deasupra vii* „loc deasupra dealului pe care sînt vii“
19. *Dines chert* „teren arător la capătul satului a fost a unui om numit *Deneș*“
Dinés Kert
20. *Fáta Cristorului* „teren arabil vecin cu *Cristoru*“
21. *Feleşegu* „uliță mică“
22. *(La) Filu* „teren arabil al unui om numit *Teofil* > (*Filu*)“
23. *Fimáte* „loc în pantă cu fin“
24. *Fîntina de la Pústă* „fîntină în pustă“
25. *Fútópálya* „loc pe care se făcea cîndva călărie“
26. *Fundătúra* „teren arabil, drept numai într-o parte“
27. *Gurdéi* „loc care a fost vie și pomărie“
28. *Hólmuri* „teren arabil pe un deal“
29. *Chuşéiu* „pășune lângă sat“ *Kishely*
30. *Micău* „pădure de gorun care a fost replantată“
31. *Nodéi* „deal care poate fi folosit ca teren arător“
32. *Ochiuri* „o altă fîntină în sat“
33. *Oiso bôrșoș domb* „teren arabil pe un deal mic“ *Alsó-borsos domb*
Alsó-borsos domb
34. *Ortouáni* „loc de deal pe care a fost o grădină“
35. *Ortouáni din sus* „deal mai înalt decît celălalt“ (vezi 34)
36. *(La) Părău* „uliță pe unde curge un părăiaș“
37. *Părău finățelor* „două porțiuni de pămînt, pe aici curge un pic de apă“
38. *Popéni* „uliță în sat pe care locuiau foarte mulți cu numele *Pop*“
39. *Puiélniță* „loc pe care a fost o clocitoare“
40. *Pústa* „teren arabil e în fața soarelui“
41. *Rîpa Didului* „o ruptură de pămînt, a fost a unui om numit *Didu*“
42. *Rîpile Nodéiului* „pășune abruptă pe *Nodéi*“
43. *Riturile* „finaț pe *Valea Sălașului*“
44. *Rítu* „loc drept folosit ca finaț“
45. *Rítu din jos* „finaț lângă *Dóbu*“
46. *Săcădășu* „finaț pe un loc care se surpă“
47. *Ștémpeľ chert* „au fost grădini, acum e teren arător. Fostul proprietar s-a numit *Ștémpeľ*“, *Ștémpeľ-kert*
48. *Ulița cúrții* „uliță mare în sat“
49. *Ulița mare* „uliță principală“
50. *Ulița mocánilor* „a stat o familie mare numită *Mocanu*“
51. *Ulița pópîi* „uliță care ducea la biserica ungurească“
52. *Ulița lui Ștefan* „uliță, stătea un bătrîn numit *Ștefan*“

53. *Tábla din Deálu Herecleánului* „pământ în hotar cu *Herecleanu*“
54. *Tábla de la hólhuri* „teren arabil lângă *Holmuri*“
55. *Tábla de sub gurdéi* „teren arabil pe care a fost o biserică catolică“
56. *Tábla lui Misiac* „un finaț a unui om poreclit *Misiac*“
57. *Tábla de la rít* „teren arabil pe o pantă de deal“
58. *Temetéu românesc* „cimitir al românilor“
59. *Tilincáua* „teren arabil pe un loc în pantă“
60. *Tiuculúța* „uliță în sat“
61. *Tonei* „teren arabil, aici au fost grajduri“
62. *Válea Sălájului* „apă care se varsă în *Someș*, izvoarește din *Micău*“
63. *Viile românești* „vii pe deal, în partea unde stau românii“
64. *Viile unгурești* „vie în partea unde locuiesc unгурii“

GABRIEL VASILIU

**DE LA TOPONYMIE DES VILLAGES TURBUȚA,
CRIȘENI, GIRCEI**

(Resumé)

L'article présente une enquête effectuée en deux étapes en 1978 et 1982 pour le „Trésor toponymique de Roumanie“. Un examen attentif, dans une enquête complexe, prouve que l'élément toponymique roumain est préponderant. Le matériel connu jusqu'ici est employé dans les études de langue et dans celles d'histoire.